

STWIERDZENIE NABYCIA SPADKU

Z chwilą śmierci spadkodawcy, czyli z datą otwarcia spadku dochodzi do dziedziczenia z mocy prawa. Do dziedziczenia dochodzi więc niezależnie od tego, czy zostały sporządzone w tej sprawie jakiegokolwiek dokumenty. Tytułowe stwierdzenie nabycia spadku potwierdza tylko stan już istniejący. Taki dokument nie powoduje więc przejścia na spadkobiercę praw i obowiązków. Jest jedynie dowodem na to, że dany spadkobierca już takie prawa i obowiązki posiada. Wobec tego uzyskanie postanowienia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku nie jest niezbędne do samego dziedziczenia. Natomiast w związku z powyższym pojawia się pytanie, do czego w takim razie potrzebne jest postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku?

Na samym początku należy uściślić, że w jego uzyskaniu chodzi przede wszystkim o względy praktyczne i o możliwość legitymowania się spadkobiercy wobec osób trzecich stosownym dokumentem potwierdzającym jego następstwo prawne po spadkodawcy. Bez takiego dokumentu spadkobiercy nie mogą bowiem skutecznie zarządzać majątkiem, np. wypłacić pieniędzy zgromadzonych na rachunku bankowym zmarłego – spadkodawcy. Przeprowadzenie postępowania w celu uzyskania takiego postanowienia nie jest obowiązkowe, lecz nie ulega wątpliwości, iż jego dokonanie powinno leżeć w interesie osoby spadkobiercy. Bez stwierdzenia nabycia spadku nie będzie on mógł wykazać swoich praw do spadku po zmarłym, co może również uniemożliwić mu dochodzenia należności od dłużnika spadkodawcy. Warto także wiedzieć, że bez postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku nie będzie możliwości wykazania, że jest się właścicielem nieruchomości, co uniemożliwi jej przyszłą sprzedaż. Zgodnie bowiem z przepisami Kodeksu cywilnego domniemywa się, że osoba która uzyskała orzeczenie o stwierdzeniu nabycia spadku jest spadkobiercą. Jest to bardzo silnie domniemanie.

Kodeks cywilny nie nakłada na spadkobiercę obowiązku uzyskania postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, ale należy pamiętać, że taki obowiązek może wynikać pośrednio z innych przepisów. Wskazują na to np. przepisy ustawy o księgach wieczystych i hipotece. Uzyskanie owego postanowienia jest potrzebne w sytuacji, kiedy w skład masy spadkowej wchodzi nieruchomość. Zgodnie bowiem z ustawą o księgach wieczystych i hipotece właściciel nieruchomości jest obowiązany do niezwłocznego złożenia wniosku o ujawnienie swojego prawa w księdze wieczystej, do czego

wymagane jest wykazanie prawa własności za pomocą postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Jest to obowiązek, którego niewykonanie grozi nałożeniem grzywny, a ponadto spadkobierca ponosi też odpowiedzialność za szkodę, którą może ponieść osoba trzecia w wyniku nieujawnienia jego prawa własności.

Wniosek do sądu o stwierdzenie nabycia spadku może złożyć osoba mająca w tym interes. W praktyce będą to między innymi: spadkobiercy, zapisobiercy, wierzyciele spadkodawcy, wierzyciele spadkobiercy, czy uprawnieni do zachowku. Wniosek taki można złożyć w każdym terminie. Natomiast, gdy od chwili śmierci spadkodawcy nie upłynęło jeszcze 6 miesięcy, warunkiem wydania przez sąd orzeczenia o stwierdzeniu nabycia spadku będzie złożenie oświadczeń o przyjęciu lub odrzuceniu spadku przez wszystkich znanych spadkobierców. Wniosek złożyć należy do sądu właściwego ze względu na miejsce zwykłego pobytu spadkodawcy. Nie jest on bezpłatny, podlega opłacie stałej w wysokości 100zł. Dodatkowo należy uiścić opłatę za wpis do rejestru spadkowego w wysokości 5 zł.

Poprawnie wypełniony wniosek powinien zawierać (1) oznaczenie sądu, do którego jest skierowany, (2) wskazanie kto jest wnioskodawcą (imię, nazwisko, miejsce zamieszkania, nr PESEL), (3) określenie grona spadkobierców (imię, nazwisko, miejsce zamieszkania), (4) określenie żądania, czyli wskazanie czego wnioskodawca się domaga, (5) uzasadnienie wniosku oraz dowód śmierci spadkodawcy oraz spokrewnienia z nim. W tym przypadku będzie to oryginalny odpis (skrótowego lub pełnego) aktu zgonu oraz odpisy (skrótowe lub pełne) aktów urodzenia bądź małżeństwa spadkobierców. Dodatkowo wniosek musi zostać złożony wraz z (6) odpisami wniosku i załączników dla każdego z uczestników postępowania oraz zawierać (7) podpis wnioskodawcy lub jego pełnomocnika/przedstawiciela ustawowego.

Sąd po wpłynięciu odpowiedniego wniosku, zobowiązany jest z urzędu zbadać kto jest spadkobiercą. Bada czy spadkodawca pozostawił testament oraz wzywa do jego przedłożenia osobę, w której posiadaniu podejrzewa się, że testament się znajduje. Następnie zostaje przeprowadzona rozprawa, na którą wzywany jest wnioskodawca oraz wszyscy potencjalni spadkobiercy ustawowi jak i testamentowi. Po jej przeprowadzeniu sąd wydaje postanowienie, w którym określa spadkodawcę, grono jego spadkobierców oraz wysokość ich udziałów w spadku, który im przypadł.

W sytuacji, w której w postanowieniu o stwierdzenie spadku błędnie określono krąg spadkobierców, czy np. po jego uprawomocnieniu się odnaleziono testament spadkodawcy, o którym nikt do tej pory nie wiedział, pojawia się potrzeba zmiany postanowień takiego orzeczenia. Konieczne będzie w takim przypadku przeprowadzenie kolejnej sprawy spadkowej. Tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku można udowodnić, że się jest/ nie jest spadkobiercą, czy że udział w spadku określony w postanowieniu w rzeczywistości opiewa na zupełnie inną wartość.

Jeśli było się uczestnikiem pierwotnego postępowania spadkowego można wnieść o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku tylko wtedy, kiedy żądanie zmiany jest poparte podstawą - faktem, okolicznością, dokumentem itp., na który nie było możliwości powołać się w pierwotnym postępowaniu spadkowym. Dodatkowo wniosek o zmianę postanowienia należy złożyć przed upływem roku od dnia, w którym uzyskano możliwość powołania się na „nową okoliczność” w sprawie. Np. jeśli po uprawomocnieniu się postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, jeden z uczestników postępowania znalazł testament spadkodawcy, o którym nikt wcześniej nie miał pojęcia, to od dnia znalezienia dokumentu ma on rok na wystąpienie do sądu o zmianę postanowienia z uwzględnieniem znalezionej testamentu.

Jeśli zaś mowa o osobach, które nie brały udziału w postępowaniu spadkowym, to jeśli zachodzi taka potrzeba, to mogą wystąpić o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku w każdym momencie.

Warto również pamiętać, że sądowe postępowanie w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku nie jest jedyną drogą do uzyskania dokumentu potwierdzającego następstwo prawne spadkobiercy po spadkodawcy. Formalne stwierdzenie nabycia spadku może nastąpić również w formie aktu notarialnego - aktu poświadczenia dziedziczenia. Jest to szybsza procedura, niż omówiona wcześniej procedura sądowa.

Nie w każdym przypadku jednak, można domagać się stwierdzenia nabycia spadku na drodze notarialnej. Ograniczenie takie istnieje np. w przypadku, kiedy spadkodawca pozostawił po sobie testament szczególny (ustny, podróżny lub wojskowy). W takiej sytuacji można skorzystać wyłącznie z drogi sądowej.

Jeśli chodzi o krąg osób, które mogą zwrócić się do notariusza w sprawie sporządzenia aktu poświadczenia dziedziczenia to trzeba zaznaczyć, że jest on bardziej ograniczony niż krąg potencjalnych wnioskodawców w procedurze sądowej. Stwierdzenia nabycia spadku przez notariusza mogą domagać się jedynie osoby, które mogą wchodzić w rachubę jako spadkobiercy ustawowi i testamentowi, a także osoby, na których rzecz spadkodawca uczynił zapisy windykacyjne. Wydany w takiej procedurze akt poświadczenia dziedziczenia, po zarejestrowaniu ma taką samą moc prawną jak prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku.

Podstawa prawna:

- ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 1964r. poz. 93)

- ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 1982r. poz. 147)

Zadanie realizowane przez Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej CIVIS SUM, finansowane ze środków przekazanych przez Powiat Gorzowski i na podstawie umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego pn. „Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz realizacja zadań z zakresu edukacji prawnej na terenie powiatu gorzowskiego w 2021 r.”